

Още като ученик в Богословското училище на о-в Халки /дн. о-в Хеймбелиада-сь/ от 1855 до 1862 г. Марко не само прилежно усвоява учебния материал⁴, но започва внимателно да следи и излизащата тогава българска и гръцка преса. Особено впечатление му правят сп. „Български книжици“, редактирано последователно от Димитър Мутев, Гаврил Кръстевич и Тодор Бурмов. Благодарение на посредническите усилия на богатия търговец Никола Тъпчилещов и на младия тогава търговски писар Йосиф Дайнелов излизаният в Белград в. „Дунавски лебед“ на Г. Ст. Раковски достига сравнително бързо и до българските учители и ученици в Халкинската семинария⁵. Неговият първи брой носи дата 1 септември 1860 г., а на 28 ноември с. г. в съавторство с Григорий Хилендарски, бъдещият митрополит Григорий Доростоло-Червенски, Балабанов пише и изпраща до Г. Раковски в Белград първата си дописка. В съпроводителното писмо двамата ученици лаконично се представят: „В кратце ми сми питомци на священ[оначалника] Б[ългарской] църкви г. Илариона М[акариополски] и ся учими в патриаршеското богословско училище в Халки. Затова наши-ти имена ще ся таят, а ми от сега ще ви пишими редовно статии да поместите във вестникът ви, които ще изпатими чрез княжеската агенция [сръбското дипломатическо представителство в Цариград - б.м., Пл. Б.]“⁶

Още от първия прочит на цитираните редове става видно, че у двамата младежи желанието за себеизява в полето на публицистиката се бори със страха от враждебната реакция, която би настъпила в училищните среди⁷, ако станат обществено достояние имената на авторите на публикацията в белградския български вестник. Съществуващите притеснения и опасения обаче не им пречат те да се чувстват сродени с общонационалния подем около черковния въпрос и да се заемат с написване на своята първа дописка. По това време Марко, за разлика от неговия съученик Григорий, официално не е възпитаник на Иларион Макариополски, както се е декларирил в дописката, но споменаването името на водача в борбата за църковна независимост очевидно е изглеждало като надеждна легитимация и сигурна препоръка пред редактора на „Дунавски лебед“. Въпреки поетото обещание в следващите месеци и години Балабанов не става редовен кореспондент на „Дунавски лебед“⁸, но неговото влечение към публицистиката вече може да бъде отбелязано.

В известните ни досега дописки двамата халкински възпитаници дават израз на разпаления у тях народностен дух и на желанието си да споделят с читателите необходимостта да защитят със слово и дело потъпканите от Цариградската патриаршия правдини на българите. В тях младите автори споделят възхищението на цариградските българи от начина на списване на в. „Дунавски лебед“ и отбелязват: „Многажди сме писали да изпроводим някое писмо, чрез което да ви дока-